

STEPS Together

middelen en ideeën
voor families

2

BEWUSTWORDING

Praten vergt

TIJD

Spreken

Eerste woordjes: 'mama'

Vocaliseren – nieuwe geluiden leren maken: 'da-da'

Vocale Beurtneeming

Om de beurt je stem gebruiken 'aaaah'

Begrijpen

Het verband leggen tussen woorden en zinnen en alledaagse gewoontes en routines 'nog melk?' 'in bad'

Luisteren Vertrouwde geluiden herkennen.

'Ik weet wat dat is, het is de telefoon.'

Plezier hebben in de herhaling van vertrouwde liedjes en woorden 'Broeder Jacob, Broeder Jacob...'

Aandacht

Zich lang genoeg op iets concentreren om het te kunnen begrijpen.

Kijken en luisteren. 'Dit vind ik leuk, Dit interesseert mij.'

Bewustwording

'Wat is dat?', 'Waar is het?', 'Dat is nieuw!', 'Dat heb ik al eerder gehoord.'

Horen

Uw kind hoort geluid.

Mama, papa, luister eens allebei
Leer mij te horen zoals jij.
Wijs naar je oor elke keer je een geluid hoort,
Kijk verrast en kijk rond als antwoord.

In het ziekenhuis bij de afregeling reageerde Harry heel goed op de trommel, maar nu we thuis zijn, lijkt het niet meer zo goed te gaan.

In de periode van de implantatie hadden we een buggy waarbij we Harry zijn gezicht niet konden zien en dat was absoluut vreselijk. Wij konden zo niet zien of het implantaat goed zat en of het werkte. Hij voelde zich dan ook onveilig doordat hij vele geluiden hoorde, maar niets zag. Daarom hebben wij een nieuwe wandelwagen gekocht, waarbij mijn kind nu mijn gezicht kan zien. Als hij nu een geluid hoort, kijkt hij steeds naar mij om gerustgesteld te worden.

Als we gaan winkelen, praten we altijd of zingen we liedjes. Harry houdt er nu van om in de buggy te zitten. Hij doet ook veel meer na en is in veel meer zaken geïnteresseerd. We hebben nu ook altijd oogcontact. Daarnaast houdt hij ook erg veel van in zijn handen te klappen want dat heeft nu 'een gevolg'. Of als er een eigenaardig geluidje komt op het einde, gaan we verrassend kijken en springen.

Een aantal weken nadat Jessica haar eerste afregeling had gehad, namen we haar mee naar de dierentuin. De aapjes maakten erg veel lawaai. Hiervan schrok ze enorm, waarna ze zich aan ons vastklampte. Dit was voor ons de eerste keer dat we er zeker van waren dat ze iets hoorde.

Vluchtige reacties op geluiden

Leren dat een geluid een betekenis heeft

In deze vroege fase van geluidsbewustwording is je kind nog altijd aan het leren om nieuwe geluiden op te merken. Soms lijken ze op geluid te reageren en andere keren zullen ze zelfs een zeer hard geluid negeren. Dit is normaal. Met jouw hulp, zal je peuter gelijkelijk aan begrijpen dat geluiden een betekenis hebben.

Hou je dagelijkse controleroutines vol, verwacht van je kind dat het de processor de hele dag draagt en beperk het omgevingslawaai.

Samen geluiden maken

Het zelf maken van geluid zorgt ervoor dat je kind makkelijker een verband legt tussen het geluid en de handeling. Het maakt niet uit wat je doet zolang je er beiden maar van geniet. Maak geluiden die makkelijk te herhalen zijn, zodat je kind ze ook makkelijk alleen kan maken.

Rammelen met sleutels
Ballen in emmers gooien
Bellen blazen

Deksels van pannen tegen elkaar slaan
Doosjes of flesjes gevuld met
rijstkorrels tegen elkaar slaan

Lichaamsgeluiden

Kijk in de spiegel of naar elkaar en maak dikke wangen, doe alsof je huilt, niest, hoest of lacht. Klap in je handen, stamp met je voeten.

Vergeet niet om te blijven verwoorden wat je hoort

“Oh, lawaai”
“Schudden, schudden”
“Oh, vervelende hoest”
“Oh nee, dat is vreselijk”
“Nog alsjeblieft”

Hoe meer je op deze spelletjes reageert, hoe meer je kind ervan geniet, dus overdrijf in je reacties.

Bewustwordingsspelletjes

Wanneer je kind in deze bewustwordingsfase zit, zal het deze activiteiten langzaamaan gaan begrijpen. Soms zullen ze wachten en reageren. Andere keren zullen ze nog niet klaar zijn om iets op te merken. Hoe dan ook, met jouw hulp zullen ze hier geleidelijk aan consequenter in worden.

Veel activiteiten in deze fase zijn spelletjes om de interesse in stemmen en geluiden op te wekken. Zorg ervoor dat ze dan ook kort, eenvoudig en makkelijk te herhalen zijn.

‘Wakker-worden’ spelletjes

Doe alsof je slaapt en wordt pas wakker wanneer je kind, eventueel met de hulp van een andere volwassene, op een trommel slaat. Je kan dit ook spelen met het **pop-up speelgoedje of met ander speelgoed** uit de **STEPS TOGETHER** zak.

Wanneer je er zeker van bent dat je kind het spel begrijpt, vraag je het om te gaan slapen en om wakker te worden als het de trommel hoort. Dit is al veel moeilijker dan in de eerste fase. Verwacht dus niet dat dit altijd goed zal gaan. Probeer het alleszins leuk te houden en laat je kind voelen dat jij altijd in de buurt bent.

Kloppen op deuren

Dit is hetzelfde idee als het voorgaande, maar nu klopt je kind op de deur, waarna iemand, als reactie hierop, de deur opent. De eerste keren dat je dit speelt, zal een andere volwassene moeten helpen met het kloppen op de deur om het verband tussen het kloppen op de deur en het openen ervan, te versterken.

Als je denkt dat je kind klaar is om op het kloppende geluid te wachten, laat dan een volwassene even begeleiden in het wachten op het klopgeluid.

Maar maak hier nooit een test van. Geef je kind de tijd. Herhaal het kloppen en als je geen reactie krijgt, doe dan de verwachte reactie nog een keer voor.

“Luister”..... “Wat is dat?”..... “Wie staat er aan de deur?”..... “Hallo, het is papa!”

Vraag op het einde van het spel altijd of je kind het nog eens wil spelen. Pauzeer ... en gebruik een zin zoals “Nog een keer?” met een vragende stem. Geef je kind de tijd om te reageren.

Dit kan ook door gewoon naar je te kijken en te lachen.

Wek de interesse van je kind voor stemmen

We willen zeker zijn dat kinderen genieten van allerlei geluiden, maar vooral dat ze geïnteresseerd zijn in stemmen. Daarmee wordt immers de spraak geproduceerd. We weten dat bij ALLE baby's bepaalde zaken helpen om zijn/haar interesse voor stemmen te stimuleren.

Ga op ooghoogte zitten van je baby. Dit maakt het makkelijker om naar elkaar te kijken.

Lach als je baby naar je kijkt. Een neutraal gezicht kan saai zijn. Een gezicht met veel expressie is veel interessanter om naar te kijken.

Praat zo dicht mogelijk bij het microfoontje van de processor zodat je kind een goed en zuiver signaal hoort.

Wek de interesse van je kind voor stemmen

Maak je stem interessant door bijna te zingen in plaats van te praten. We doen dit vanzelf bij baby's en dit moet je ook doen, ook al is je kind een beetje ouder.

Gebruik veel natuurlijke gebaren en gebruik hierbij expressie om er een betekenis aan te geven.

Verwoord wat je kind doet, waar het naar kijkt of waar het aan denkt.

Maak je geen zorgen als je kind nog niet alle woorden die je zegt begrijpt. De globale betekenis begrijpen en het waarnemen van spraak gedurende een hele dag is in het begin het allerbelangrijkste.

Spelen met geluiden: oe

Zodra je kind geluidbewust is, kun je verschillende spraakklanken introduceren.

In dit stadium mag je NIET van je kind verwachten dat het deze spraakklanken zal/kan nazeggen.

Je geeft het enkel de kans om zoveel mogelijk geluiden te horen.

N.B.: Eenmaal je kind tijdens kleine spelletjes betrouwbaar op deze spraakklanken reageert, kun je ze dagelijks gebruiken om de werking van de spraakprocessor te controleren.

(meer hierover in Stap 3: Aandacht)

oe

De 'oe' is een laagtonige klank. Als je kind met de hoortoestellen nog een klein beetje kon horen, waren het meestal dit soort geluiden dat ze nog waar konden nemen.

Aapjes zeggen "oe" dus gebruik de knuffel uit de **STEPS TOGETHER** zak.

Verstop het aapje en laat de bijhorende spraakklank horen alvorens het aapje te voorschijn komt. Dans ermee terwijl je de klank maakt. Als je kind het spel begrijpt, kan je het op verschillende manieren spelen.

Harde of zachte klanken

De grote aap kan 'OE' zeggen en het kleine aapje 'oe'.

Eén of meerdere klanken

De grote aap kan 'OE-OE' zeggen en het kleine aapje 'oe'

Probeer in deze spelen niet te snel te gaan.

Verzin spelletjes die betekenisvol zijn voor je kind en die je kind fijn vindt.

Bijv.: Raad aan de hand van de gemaakte spraakklank welke aap zich verstoppt heeft.
Raad welke aap er roept om een speelgoedbanaantje.

Spelen met geluiden: Sj

sj

Deze klank heeft een veel hogere toonhoogte dan de 'oe' en wordt door de spraakprocessor zeer goed opgepikt. Tenzij je kind een progressief verlies had en dus nog gehoord heeft voor de implantatie, zal dit een nieuw geluid voor hem/haar zijn.

De beste manier om 'sj'-spelletjes te spelen is door deze klank te linken aan het stil zijn.

Hou je vinger voor je mond en laat het **aapje** of het **babypopje** slapen.

Je kind zal er zeker van genieten om hem wakker te maken door luid te roepen of op de trommel te slaan. Laat het speelgoedje opspringen en kijk verrast. Wanneer je kind dit idee begrijpt, zeg dan de 'sj' **zonder het ondersteunend gebaar met je vinger of hand**. Laat je kind prenten zien van slapende baby's en maak het 'sj'-geluid. Als het niet reageert, maak dan oogcontacten zeg de 'sj' opnieuw, terwijl je het linkt aan het slapen gaan. Gebruik de 'sj' in je dagelijkse gewoontes om aan te tonen dat het slaaptijd is en om de processor uit te doen

Gebruik het materiaal uit de STEPS Together zak

Gebruik de geheugenkaart als een geheugensteuntje om te werken rond deze **STAP**.

Gebruik het pop-up speelgoedje of de speelgoed diertjes voor alle soorten slaap- en wakker-worden spelletjes.

Bespeel de muziekinstrumenten en introduceer het idee dat je die ook hard en zacht kan bespelen

Aapje voor 'oe'-spelletjes

Verstop het aapje en laat je kind het geluid horen alvorens het tevoorschijn komt. Dans met je kind terwijl je het 'oe' geluid maakt. Gebruik de grote en de kleine aap om de begrippen aan te reiken.

Gebruik het **babypopje** voor het 'sj'-spel. Leg het popje in bed, bedek het met een **doekje/dekentje** en maak het 'sj'-geluid. Maak het wakker door 'boe' te roepen of op een trommel te slaan.

Communicatiekaarten

We hebben enkele fotokaartjes met alledaagse activiteiten van kinderen met hun ouders gecreëerd. Meestal zijn dit zaken die je eerder met je kind deed, afhankelijk van leeftijd en interesse.

Op de achterzijde van de kaartjes staan enkele eenvoudige woordjes en zinnen die je tijdens bepaalde activiteiten kunt gebruiken. **Deze zijn enkel bedoeld als leidraad en mogen dus zeker aangepast worden.**

Samen tijd spenderen

Hoorde ik een geluidje?
Laat het nog eens horen, dan
blaas ik op het fluitje.

Geluiden die ik maak met mijn eigen hand,
Begin ik te begrijpen en zijn interessant.

Nog meer ideeën

Kijk in de **spiegel** en maak gekke gezichten en geluiden.

Speel met de **diertjes** en maak hun geluiden.

Zoek **boeken** met prentjes van dieren en slapende kinderen.

Zing samen korte liedjes en klap in je handen..

Dans of marcheer op de muziek – **snel** of **traag** naargelang het ritme van de muziek.

Stap twee: Bewustwording

Het favoriete geluidspelletje van mijn kind is

Mijn kind vertoont thuis al vluchtige reacties op geluiden:

Stil worden

☐

verrast zijn

☐

opschrikken

☐

omdraaien

☐

lachen

☐

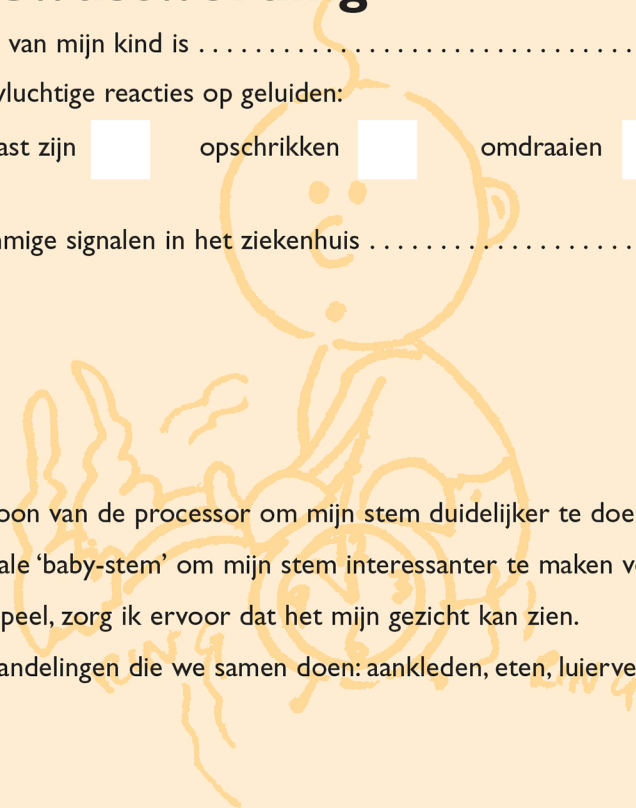
Mijn kind reageerde op sommige signalen in het ziekenhuis

Ik spreek dichtbij de microfoon van de processor om mijn stem duidelijker te doen klinken.

Ik zing en gebruik een speciale 'baby-stem' om mijn stem interessanter te maken voor mijn kind.

Wanneer ik met mijn kind speel, zorg ik ervoor dat het mijn gezicht kan zien.

Ik verwoord de dagelijkse handelingen die we samen doen: aankleden, eten, luierverschoning, boodschappen doen.

Sprek en zing
Technologie: vertrouw erop
Elke kleine verandering is belangrijk
Probeer geduldig te zijn
Samen sterk: wissel informatie uit

The Ear
Foundation

Nottingham Cochlear
Implant Programme

Nottingham University Hospitals **NHS**
NHS Trust

www.advancedbionics.com

Ontwerp: Gill Datta, Diana Harbor en Sue Archbold
Illustraties: Tracie Spencer
Fotografie: Jon Hancock en vpoint

Erkenning:

Dank aan alle families en professionals die hebben
meegeholpen aan dit programma. Zonder hun bijdrage
was het nooit tot stand gekomen.

Vertaling naar het Nederlands door :
ONICI: www.onici.be

© The Ear Foundation 2007

Registered Charity Number: 1069077